

Stovnsmetingarnar hjá Jón Kristjánsson byggja á skeivt grundarlag

Jón Kristjánsson kann ikki uttan viðari kopiera stovnsmetingar av silum á Leitisvatni og Fjallavatni til at umfata toskin á føroyska Landgrunninum

Eyðfinn Magnussen
Biologur, Fróðskaparsetur Føroya
E-mail eydfinnM@Setur.fo

Tað eru helst eingin persónur í nýggjari tíð, sum hefur havt so stóra ávirkan á føroyska samfelagið, sum islendski fiskifrøðingurin Jón Kristjánsson. Tey seinru áriní hava hansara tilmæli um føroysku fiskastovnarnar vígað rættuliga tungt, tá avgerðir eru tiknar um, hvussu nógv kann fiskast á føroyska landgrunninum. Útgangsstøðið hjá Jón Kristjánsson er, at ov litíð er til av føði er til fiskin. Við at tynna út í stovninum verður meira føði til fiskin, ið eftir er. Fiskurin veksur skjótari, og tilgongdin verður betur. Hetta er eisini vanligt fyri fisk í feskvatni, so sum sil og laks. menn eru ikki so avgerandi fyri fisk, sum livir í havinum.

Føðitrot á feskvatni

Í feskvatni er vanliga ikki nóg mikið av føði, at fiskurin kann vaksa seg heilt stóran. Tí er neyðugt, at bæði laksur og sil mugu út

á sjógv, skulu tey gerast stór. Seinri venda tey so aftur til árinar at gýta. Laksur, sum verður gýttur í føroysku áunum, livir har tey fyrstu umleið 3 áriní. Hesi 3 áriní vaksa laksa-maðkapirrunar einans einar 15 cm. Eftir hetta fara tær á sjógv. Har er nóg mikið av føði, og eftir bert einum ári, veksur laksurin frá 15 cm til einar 60 cm. Hjá silum er fyrbrigdið hitt sama.

Ikki øll sil hava móguleika at koma á sjógv

Sil sum hava móguleika at koma út á sjógv, kunna gerast stór. Tað eru tó ikki øll sil, sum hava hendan móguleika. Í summum vøtnum er sambandið við sjógvin so vánaligt, at silini antin ikki kunna svimja út á sjógv, ella, um tey gera tað, ikki kunnu koma aftur í vatnið. Eitt eyðkenni fyri hesi sil er, at tey ikki gerast serliga stór. Dømið um tilik vøtn í Føroyum eru Leitisvatn á Vágoyggi, Stórvatn

á Sandoyggi og Toftavatn í Eysturoyggini. Í Leitisvatni eru silini 15-30 cm long, á Toftavatni 25-35 cm meðan tey á Stórvatni eru 20-40 cm long. Silini á Stórvatni eru ikki bara tey størstu. Har er eisini nógv mest til, og tey eru eisini tey feittast silini í hesum 3 vøtnunum.

Væksturin hjá silum

Hvussu stór silini gerast í teimum ymisku vøtnunum, er í høvuðsheitum treytað at 2 faktorum. Gróðurin av plantuplanktonni í vatninum, og hvussu nóg sil eru at eta føðina. Gróðurin er stýrdur av føðslusøltunu (gjødningi). Eru nógv føðslusøltir í vatninum, er eisini nógv føði. Serliga er tað fosfor, ið tær gróðrinum í vøtnum. Grundin til, at silini á Stórvatni bæði eru stór og eisini nógv í tali, er helst tað ríka fuglalivið, ið finst á vatninum. Fuglurin skítur í vatni. Skarnið inniheldur nógv fosfor, sum skapar góð gróðrarlíkindi hjá planktu plantoninum. Dømi við silunum í Stórvatni visir, at tað saktans ber til, bæði at hava nógv og stór sil í einum vatni. Bara nokk er at eta.

»Tusindbrødre«

At ov nógv er til av fiski í mun til føðina er eitt vanligt fyrbrigdi í vøtnum. Í Danmark verður hetta fyr-

brigdið nevnt »tusindbrødre«. Felags eyðkenni fyri »tusindbrødre«-fiskastovnar er, at tað bert eru smáir og klænir fiskar. Hesin fiskur hefur litlan áhuga hjá frítíðarfiskkarum. Bøast kann um støddina við at sleppa rovfiskum (t. d. geddum) í tilik vøtn. Rovfiskarnir eta burtur av teimum smáu fiskunum. Stovnurin verður minni, so væksturin hjá teimum, ið eftir eru, verður betur. At fiskað verður í ríkiligt mát í tilikum vøtnum hefur somu ávirkan.

Jón Kristjánsson ikki fremmandur í Føroyum

Jón Kristjánsson hefur fyrr arbeitt í Føroyum. Hetta var í 1978. Tá gjørdi hann kanningar av silunum á Leitisvatni og á Fjallavatni. Kanningin hevði sum endamál at lýsa væksturin og livilíkindini hjá silunum í hesum báðum vøtnunum. Ein frágreiðing er skrivað um kanningarnar. Hon finst eisini í einari føroyskari týðing hjá Ólavi Poulsen av Vatnsørum. Niðurstøðan hjá Jón Kristjánsson er, at alt og nógv sil eru í vøtnunum. Ov litil føði er í part, og tí vaksa silini so seint. Fyri at betra um stovnin, sigur Jón Kristjánsson:

»... er neyðugt at byrja mikla veiði í báðum vøtnunum, og tá serliga í

Leitisvatni. Vanligt er at fiska við tráðu, men tað er ikki nóg mikið. Tað má eisini fiskast við gørunum«

Hesin ráðini kenna vit aftur. Hetta er júst tað sama, sum hann sigur um toskastovnin á føroyska landgrunninum.

Grundarlagið undir tilmælinum er skeivt

Ráðini hjá Jón Kristjánsson um stovnsrøktina av silunum á Leitisvatni og Fjallavatni eru ivaleyst skilagóð, menn kunnu ikki uttan viðari brúkast fyri føroyska toskin. Grundin er, at her er talan um heilt ymiskar vistskipanir. Vøtn eru nógv meira einsháttad enn havið. Fiskur í vøtnum hefur ikki somu ferðingarmøguleikar sum í havinum. Hann kann ikki fara til onnur økir ella út á djúpt vatn. Í havinum er sjáldan føðimangul. Gamani kann tað til tíðir vera minni at eta, so at fiskurin gerst rak og veksur seinri, men tað er ikki so, at toskurin kann fleirfalda sína longd eftir stuttari tíð, við at svimja til onnur økir.

Tá útgangsstøðið í stovnsmetingunum hjá Jón Kristjánsson er skeivt, verður úrslitið hareftir. Tí er tað spell, at føroysku fiskiveiðumyndugleikarnir taka ráðini hjá honum í so storum álvara. Fastheldur Jón Kristjánsson um, at

livshátturin hjá feskvatnfiski kann fæst yvir á føroyska toskin, hýsuna og upsan, eigur hann at koma við upplýsingum, sum kunna staðfesta, at hetta er so.

Jón Kristjánsson endar frágreiðing sína um silini á Leitisvatni og Fjallavatni við at koma við ráðum um, hvussu veiðitrygð á vøtnunum kann økjast, so meira fæst burtur úr. Hann endar frágreiðingina sína við at siga:

»Tá til tað kemur, eri eg til reiðar, um neyðugt, at veita leiðbeining fyri at nýta vøtnini betur«

Kanska átti Jón Kristjánsson at hildið seg til Leitisvatn og Fjallavatn.